

Onderwijs over zorg-ICT is onze redding in digitale toekomst

“We leven in Nederland in een digibetocratie”, stelde Arjan Lubach in februari in een uitzending van Lubach op Zondag. Dat is misschien een beetje kort door de bocht, maar hij vatte mijn zorgen wel goed samen. De samenleving wordt steeds sterker afhankelijk van ICT, maar we lijken nog niet toegerust voor de digitale toekomst.

Ook in de zorgsector is de opmars van de digitalisering al jaren niet meer te stoppen. Door de steeds grotere vraag naar e-health toepassingen en het groeiende aanbod van ICT-oplossingen, verandert het zorglandschap snel. De coronacrisis heeft het belang van tijdige en eenduidige zorgdata opnieuw aangetoond, maar heeft ook duidelijk gemaakt dat er op dat gebied nog veel te verbeteren valt. Zijn we in staat om de kwaliteit van de zorg te waarborgen bij een steeds sterkere afhankelijkheid van ICT? En een stap ambitieuzer: kunnen we de zorg veiliger, effectiever en efficiënter maken met behulp van zorg-ICT? Hoewel die potentie er zeker is, zijn er helaas nog veel situaties waarin het misgaat.

Een voorbeeld: er worden miljoenen geïnvesteerd in elektronisch patiëntendossiers (EPD). Toch lukt het nog steeds niet om deze systemen tussen ziekenhuizen en in de keten op grote schaal goed met elkaar te laten communiceren. De administratieve last in de zorg is daardoor onverminderd hoog. Anno 2021 gebeurt het nog steeds dat patiënten hun verhaal moeten herhalen; gegevens worden regelmatig gefaxt of handmatig overgetypt. Wanneer eenduidige zorgdata niet beschikbaar is, bemoeilijkt dat hergebruik van deze gegevens en dus ook innovaties zoals artificiële intelligentie en beslissingsondersteuning.

Een ander voorbeeld, vers in het geheugen, is de privacy-problematiek bij de landelijke GGD. Uit twee van hun interne coronasystemen, die gebruikt worden voor de verwerking van testafspraken, testuitslagen en bron- en contactonderzoek, werden gevoelige gegevens gestolen. Doordat enorm veel medewerkers (ruim 20.000 voor elk voor de systemen) toegang hadden tot de gegevens en niet werd bijgehouden wie welke gegevens opvroeg, kon dit misbruik makkelijk plaatsvinden.

Ernstige fouten niet verwonderlijk

Hoewel dit ernstige fouten zijn, vind ik het niet zo verwonderlijk dat ze worden gemaakt. Sterker nog, ik denk dat velen dezelfde, verkeerde keuzes hadden kunnen maken. Na de virusuitbraak moesten de grote registratiesystemen in korte tijd op poten worden gezet. In de haast delfden databeveiliging en privacy daarbij het onderspit. Dat erkent ook coronaminister Hugo De Jonge: “Het is niet zo dat er niks is gebeurd, maar we hebben er onvoldoende aandacht voor gehad”.

En dát lijkt nou juist het grote pijnpunt te zijn. Vooral bij mensen die niet zo goed thuis zijn in de digitale zorgwereld, ontbreekt vaak een stuk bewustwording. Binnen de zorg is dat een probleem, nu steeds meer ICT-oplossingen toegepast wordt en te weinig zorgprofessionals voldoende kennis en

vaardigheden hebben met de innovaties op dit vlak.

Centrale rol onderwijs

De eerste en belangrijkste stap in de oplossing van dit probleem, is dan ook het creëren van bewustwording en vervolgens het opbouwen van kennis en vaardigheden. Bij beide stappen speelt onderwijs een centrale rol. Iedere zorgorganisatie heeft mensen nodig die opgeleid zijn om de brug tussen zorg en informatie(technologie) te kunnen slaan. Wanneer je als leidinggevende signaleert dat je deze kennis niet of onvoldoende in huis hebt, laat je dan adviseren door experts en overweeg vooral om mensen in je organisatie op te laten leiden omdat de noodzaak van deze zorg-ICT kennis alleen maar groter wordt in de toekomst.

Een voorbeeld van een specifiek voor dit doel opgezet onderwijsprogramma is de deeltijd online masteropleiding Health Informatics van de Universiteit van Amsterdam. Hier kunnen zorgprofessionals zich, via ook los te volgen modules, verdiepen in digitale ontwikkelingen zoals eHealth, health data science en elektronische beslissingsondersteuning, maar ook in belangrijke basisvakken zoals eenmalige registratie voor meervoudig gebruik, privacybescherming en databeveiliging. Ook verschillende andere Nederlandse universiteiten en hogescholen bieden opleidingstrajecten over zorg-ICT aan.

Alleen door het kennisniveau onder zorgprofessionals te verhogen kunnen we ons goed voorbereiden op de digitale toekomst en voorkomen dat Nederland een ‘digibetocratie’ blijft. ■

Prof. dr. Nicolette de Keizer is afdelingshoofd Klinische Informatiekunde in AmsterdamUMC en hoofd van de post-initiële masteropleiding Health Informatics.

De uitzending van Lubach op Zondag van 14 februari 2021.

Master Health Informatics.